

Θαυμασίαν δραστηριότητα, καρτερίαν, και ικανότητα ανέπτυξεν ὁ Δρ. Nussbaum ἐν τοῖς πεδίοις τῶν μαχῶν τοῦ 1866 καὶ 1870, ὅτε, περὶ τὰ τέλη τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου, εἶχε διορισθῇ γενικὸς ἱατρός τοῦ πρώτου βαυαρικοῦ στρατιωτικοῦ σώματος. Διὰ τὴν πλήρη αὐταπαρνήσεως δραστηριότητά του ἀπενεμήθη εἰς τὸν προστάτην τοῦτον ἄγγελον τῶν τραυματιῶν γέρας ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τεσσαράκοντα χιλιάδων φλορινίων, τὰ ὅποια ὁ εὐγενὴς ἀνὴρ ἀμέσως ἐδώρησεν ὑπὲρ τῶν Βαυαρῶν ἀπομάχων, τοῦθ' ὅπερ πολλῶ ὕστερον ἐγνώ-

σθη τυχαίως, διότι ὁ φιλόανθρωπος οὗτος Γερμανὸς δὲν ἐχάριζε διὰ νὰ ἀκουσθῇ τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ἐφημερίδας. Πολλοὶ τιμαὶ καὶ πολλὰ παράσημα ἀπενεμήθησαν εἰς τὸν φιλόανθρωπον τοῦτον ἱατρόν, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἀληθῶς ἐκόσμηι ἐνδοθεν τὰ στήθη τοῦ ἀνδρὸς ἦτο ἡ συνειδήσις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθήκοντων αὐτοῦ ὡς ἱατροῦ καὶ ὡς ἀληθοῦς χριστιανοῦ. Διὸ τὸν τάφον αὐτοῦ ἐκόσμησαν οὐ μόνον ἄνθη καὶ στέφανοι, ἀλλὰ καὶ δάκρυα — εἰλικρινῇ, θερμά, εὐγνώμονα δάκρυα τοῦ λαοῦ.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΝΗΣ.

B.

Καὶ ἐπειθ' ἴσθις, ἣν ἐπορίσθην ἐκ μακροτάτης πείρας καὶ ἐπισταμένης φυσιογνωμικῆς μελέτης διαφορωτάτων προσώπων, εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐν γένει εἶναι βεβαίως ὡραιότεροι ἢ ὅσον συνήθως παριστάνονται. Ἐκαστον πρόσωπον ἔχει τρόπον τινὰ ἴδιον τύπον καλλονῆς ἢ τοῦλάχιστον κλίνει πρὸς τοιοῦτόν τινα ἰδιάζοντα τύπον, ἂν δὲ ὁ τύπος οὗτος ἀνεγνώριζετο ὁρῶς καὶ ἐτύγχανε τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας καὶ περιποιήσεως, ὁ ἀριθμὸς τῶν δυσμόρφων προσώπων θὰ ἐγίνετο πραγματικῶς πολὺ μικρότερος τοῦ νῦν ὑπάρχοντος. Ἐκ γενετῆς δυσμόρφοι ὑπάρχουσι μόνον ὀλίγοι· ἀπολύτως ἀσχημοὶ καὶ δυσειδεῖς εἶναι μόνον οἱ διάστροφοι καὶ παραμεμορφωμένοι, καὶ τούτων δὲ τῆς ἀσχημίας αἰτίοι εἶναι πολλάκις οἱ γεννήτορες. Αὐτὰ τὰ ἐν γένει ὡραῖα παιδικὰ πρόσωπα παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐξέρχεται ὡς δυσειδὲς πλάσμα ἐκ τῶν χειρῶν τῆς φύσεως. Καὶ τίς οἶδε πόσον σημαντικῶς θὰ συνετέλει εἰς τὴν παραγωγὴν μονίμου καὶ ἀνεξαλείπτου καλλονῆς ἡ προσπάθεια τοῦ διατηρεῖν ὅσον οἶόν τε μακρότατον χρόνον τὴν ὑπάρχουσαν παιδικὴν ὡραιότητα. Τὰ χαρακτηριστικὰ ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν ὑπὸ τοὺς χαρίεντας τύπους τῆς παιδικῆς ἡλικίας θὰ καθίσταντο στερεὰ καὶ μόνιμα καὶ δὲν θὰ ὑφίσταντο οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν καὶ παραμόρφωσιν.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο θὰ ἦτο βεβαίως ἀναγκαῖον νὰ διατηρηθῶσιν εἰς τὸν αὐξανόμενον καὶ ἀνάπτυσσόμενον παῖδα ὅσον οἶόν τε μακρότατον χρόνον ἡ παιδικὴ ἀφέλεια καὶ ἡ παιδικὴ ἀθωότης, τοῦθ' ὅπερ δυστυχῶς σπανιώτατα συμβαίνει. Ὑπάρχει ἄρωμά τι, χρυσὴ τις πνοὴ τῆς νεότητος, ἥτις, ὅπως ἡ πρῶνι δρόσος ἐπὶ τοῦ ρόδου, εἶνε διακεχυμένη ἐπὶ τῶν παιδικῶν προσώπων· τὸ ἄρωμα τοῦτο, ἡ πνοὴ αὕτη, δὲν ἔπρεπεν οὔτε ἐκ μοχθηρίας ν' ἀφαιρῇ τι οὔτε ἐξ ἀμελείας νὰ ἀφανίζηται. Καὶ ἂν πραγματικῶς συναντῶμεν ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ πρόσωπα, τὰ ὅποια ἀναγκάζομεθα νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι εἶναι ἀπολύτως δυσειδῆ, οὐχὶ σπανίως ἐκπλήττει ἡμᾶς αἴφνης καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῶν προσώπων τούτων ἔκφρασις τις, ἥτις ἄρδην ἀνατρέπει τὴν προτέραν ἡμῶν κρίσιν καὶ ἐξελέγχει αὐτὴν ψευδῇ καὶ πεπλανημένην.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἠπόρουν καὶ ἠγνόουν, πῶς ἠδύνατό τις νὰ λύσῃ τὸ αἶνιγμα τοῦτο· ἐπὶ τέλους ὅμως ἐνόησα καὶ συγχρόνως ἀνεκάλυψα, ποῦ ἔγκειται

τὸ ἰδιάζον τοῦτο ἐκάστω προσώπῳ τῆς καλλονῆς στοιχεῖον. Ἡ τοῦ προσώπου ἔκφρασις παρ' ἐκάστω ἀνθρώπῳ — καὶ πρὸ πάντων παρὰ ταῖς γυναῖξιν — κατ' ἐκείνην μάλιστα τὴν στιγμὴν εἶνε ὡραιότατη καὶ χαριεστάτη, καθ' ἣν τὰ χαρακτηριστικὰ ἀπὸ φυσικοῦ τινος καὶ εὐθύμου γέλωτος μεταβαίνουν εὐθὺς εἰς τὴν συνήθη θέσιν αὐτῶν. Ὁ γέλως αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἐξωραΐζει καὶ καλλύνει τὸ πρόσωπον· ἀλλ' ἐν παντὶ πλήρει καὶ ἀχαλινώτῳ γέλῳτι συνυπάρχει κατὰ κανόνα καὶ μικρά τις διαστροφή τῶν χαρακτηριστικῶν. Ἀφανιζομένης λοιπὸν ἀμέσως μετὰ τὸν γέλῳτα τῆς μικρᾶς ταύτης διαστροφῆς, καὶ ὑπολειπομένης μόνον τῆς φαιδρᾶς καὶ εὐθύμου ἐκφράσεως ἐν τοῖς χαρακτηριστικοῖς, τὸ πρόσωπον ἀφικνεῖται οὕτως εἰπεῖν εἰς τὸ κορύφωμα τῆς ἐφικτῆς αὐτῷ καλλονῆς καὶ χάριτος.

Τὸ μεσουράνημα τοῦτο τοῦ φυσικοῦ ὡραϊσμοῦ ὤφειλον πρὸ πάντων οἱ κύριοι φωτογράφοι νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν καὶ νὰ προκαλῶσι λεληθότως, ἂν οὐχὶ δι' ἄλλων μέσων, ἀλλὰ τοῦλάχιστον διὰ προηγουμένης σκοπίμου συνδιαλέξεως μετὰ τῶν φωτογραφηθησόμενων προσώπων· διότι ἡ συνήθως ὑπὸ τῶν φωτογράφων γινόμενη ἀπλὴ παραίνεσις πρὸς τοὺς φωτογραφουμένους, ὅπως «φαιδρύνωσι τὸ πρόσωπον», δύναται πᾶν ἄλλο νὰ προκαλέσῃ ἢ τὴν φυσικὴν καὶ ἀνεπιτήδευτον φαιδρότητα τῆς τοῦ προσώπου ἐκφράσεως· τούναντίον δὲ προκαλεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βεβιασμένον τι καὶ ὅλως ἀφύσικον «μειδίσμα» ὅπερ παραμορφώνει μᾶλλον ἢ φαιδρύνει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου.

Ἡ ἀνωτέρω περιγραφείσα καθωραϊστικὴ ἔκφρασις τοῦ προσώπου γίνεται φυσικῶς τῷ λόγῳ ἐπαισθητῇ καὶ ἐν τῷ συναισθήματι τῆς χαρᾶς. Ἐν γένει δὲ ἡ χαρὰ — τὸ ὀζυγόνον τοῦτο τῆς ψυχῆς — εἶνε ἐξαιρετικὸν κοσμητικὸν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Ὁ ὀφθαλμὸς γίνεται ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀκτινοβόλος καὶ λαμπρός, αἱ ὀφρὺες αἵρονται ἐλαφρῶς καὶ ἡπίως, τὸ μέτωπον εἶνε λεῖον καὶ ἄνευ ρυτίδων, αἱ παρειαὶ στρογγυλαίνονται καὶ χρωματίζονται ζωηρότερον, τὸ στόμα διανοίγεται ἐλαφρῶς καὶ σχεδὸν ἀνεπαισθήτως, τὰ χεῖλη διογκοῦνται μαλακῶς καὶ πορφυροῦνται μετρίως, καὶ ἐν συντόμῳ ὁλόκληρον τὸ πρόσωπον φαίνεται νεανικώτερον καὶ ὡραιότερον, ἀφανιζομένης αἴφνης πάσης τυχὸν ὑπαρχούσης ἄλλως ἀσχημίας τῶν χαρακτηριστικῶν.

Ποῖα δὲ εἶναι τὰ ἀσχημίζοντα τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου στοιχεῖα;

Ἐν πρώτοις, ὡς πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα τοῦ

προσώπου, πρέπει νὰ ὑπομνήσωμεν τὰ ἁμαρτήματα, ἅτινα ἐξ ἀμελείας ἁμαρτάνουσιν εἰς τοὺς παῖδας οἱ γονεῖς καὶ οἱ παιδαγωγοί. Πλὴν τῆς ἀσυγγνώστου ἀμελείας τῶν γονέων καὶ τῶν παιδαγωγῶν περὶ τὴν ὑγιεινὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐπίρρωσιν τοῦ σώματος τῶν παιδίων, ἥτις εἶνε συγχρόνως καὶ ἡ ἀρίστη θεραπεία τῆς τῶν σχημάτων καλλονῆς, ὑπομινῆσκομεν ἐνταῦθα ὡς ἐν παρόδῳ μόνον τὰ ἀτακτῆματα ἐκεῖνα τῆς μιμικῆς καὶ τῆς ἐν γένει ἐπαλλήλου ἀλλαγῆς τοῦ προσώπου, ἅτινα ἀνοήτως συγχωροῦνται εἰς τοὺς παῖδας καὶ τὰ ὅποια ἔχουσιν ὁμολογουμένως σημαντικωτάτην καὶ διαρκῇ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διαστροφῆς καὶ παραμορφώσεως τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου. Οἱ μορφασμοὶ καὶ πᾶσαι ἐν γένει αἱ ἐξεπίτηδες χάριν τοῦ γελοίου γινόμεναι διαστροφαὶ τοῦ προσώπου δὲν ἀσχημίζουσι μόνον πρὸς στιγμὴν τὸ πρόσωπον ἀλλὰ, συχνάκις ἐπαναλαμβάνόμεναι, καταλείπουσι διὰ παντὸς ἀνεξάλειπτα τὰ παραμορφωτικά αὐτῶν ἴχνη. (Ἡ ὁρδή, σκόπιμος καὶ λελογισμένη μόρφωσις τῆς φυσιογνωμίας τῶν παιδίων εἶνε ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι καλλονὴν τοῦ προσώπου. Ὅτι ἡ μετὰ τέχνης ἐκφραστικὴ κίνησις τῆς φυσιογνωμίας, τοῦτ' ἐστὶν ἡ μιμικὴ τοῦ προσώπου, δύναται, ὅπως καὶ πᾶσα ἄλλη σχηματοποιία, νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ τελειοποιηθῇ, εἶνε γεγὸνός ἀναμφισβήτητος. Αἱ φυσιογνωμικαὶ ἀσκήσεις εἶναι ἐπ' ἴσης δυνατὰ καὶ κατορθωτὰ, ὡς καὶ αἱ σωματικαὶ (γυμναστικαὶ) ἀσκήσεις).

Πάντα σχεδὸν τὰ παιδιά ἔχουσιν οἶονεϊ ἔμφυτον τὴν τάσιν πρὸς τοὺς μορφασμοὺς καὶ τὰς διαστροφὰς τοῦ προσώπου, εἴτε ἐξεπίτηδες καὶ ἐκ κακοζηλίας εἴτε ἀπροαιρέτως καὶ ἀσυνειδήτως. Εἶνε δὲ καταπληκτικόν, μέχρι πόσου βαθμοῦ ἀσχημίας δύναται νὰ παραμορφωθῇ διὰ τοιούτων μορφασμῶν τὸ μικρὸν καὶ χαριέν πρόσωπον τοῦ παιδίου. Καὶ μόνον ὅταν κλαίῃ τὸ μικρὸν παιδίον, δυνάμεθα ἀκόμη νὰ παρατηρήσωμεν τὴν παραμόρφωσιν ταύτην. «Οὐδέποτε ἐν τῷ βίῳ μου» λέγει ὁ λεπτός παρατηρητὴς Λίχτενμπεργ «παρετήρησα τοιαύτην ἀλλοίωσιν, οἷαν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πρεσβυτέρου μου τέκνου ὅταν μειδιᾷ καὶ ὅταν κλαίῃ. Ὅταν μειδιᾷ, οὐδέποτε εἶδον ἀγγελικώτερον πρόσωπον· ὅταν δὲ κλαίῃ, τὸ πρόσωπόν του γίνεται ἐκ στρογγύλου τετράγωνον καὶ προσλαμβάνει ἔκφρασιν πεντηκανταετοῦς γεροντίου». — Καὶ πόσον δύσμορφον γίνεται καὶ τὸ ὠραιότατον παιδικὸν πρόσωπον κατὰ τὸ «χόλιασμα» ἢ κατὰ τὸ «πείσμα»! τὸ ἐν τῇ φαιδρότητι καὶ τῇ εὐθυμίᾳ ἀγγελικὸν σχεδὸν πρόσωπον τοῦ παιδίου, ὅταν εἶνε χολιασμένο ἢ πειστωμένο ἀναμινῆσκει διὰ τοῦ σκυθρωποῦ τοῦ μετώπου καὶ τοῦ κρεμαμένου κάτω χείλους οὐχὶ σπανίως κεχολωμένον τινὰ σιμπανζῆν.

Ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς αἱ κακαὶ συνήθειαι τῶν παιδίων ἐξασκοῦσι βλαβερωτάτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι μονίμου αὐτῶν φυσιογνωμίας. Οὕτω λόγου χάριν ἡ παρὰ τοῖς παιδίοις συχνότατα ἀπαντωμένη κακὴ συνήθεια, τοῦ νὰ κρατῶσιν ἀνοικτὸν τὸ στόμα, προϊόντος τοῦ χρόνου οὐ μόνον τὸ σχῆμα τοῦ στόματος διαστρέφει ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ χαρακτηριστικὰ παραμορφώνει καὶ εἰς ὅλον τὸ πρόσωπον παρέχει δυσειδῆ, βλακῶδη ἔκφρασιν. Καὶ αἱ διαστροφαὶ τοῦ στόματος, καὶ τῆς ῥινός, αἱ ἀλλόκοτοι κινήσεις τῶν βλεφάρων, ὁ σκαρδαμυγμός, ὁ ἐξεπίτηδες γινόμενος στραβισμός, ἡ ἄνευ λόγου ρυτί-

δωσις τοῦ μετώπου καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀτακτῆματα τῶν παιδίων εἶναι χεῖριστα συνήθειαι, αἵτινες, ὅσον δῆποτε ἀσῆμαντοι καὶ ἂν φαίνωνται, παραμορφώνουσιν ὅμως τὸ πρόσωπον σημαντικῶς καὶ καταλείπουσιν ἐν αὐτῷ ἀνεξάλειπτα ἴχνη ἀσχημίας. Πόσον δὲ γενικὴ εἶνε ἡ τάσις αὕτη τῶν παιδίων πρὸς τοὺς μορφασμοὺς καὶ τὰς παντοίας διαστροφὰς τοῦ προσώπου, βλέπομεν κατ' ἐκάστην· ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσωμεν αὐτὰ καὶ μόνον ὅταν γράφωσιν, ἢ ἱχνογραφῶσι, ἢ κόπτωσι τι διὰ τῆς ψαλίδος κτλ. — Ἐνταῦθα δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσωμεν ὅτι πολλάκις ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ παιδίου ἐξασκοῦσιν ἐπίδρασιν τινὰ καὶ τὰ περιστοιχίζοντα αὐτὸ πρότυπα. Τὸ μεταξὺ σκυθρωπῶν, στυγνῶν, δυσπροσηγόνων καὶ δυσμόρφων ἀνδράπων αὐξανόμενον καὶ ἀνατρεφόμενον παιδίον προσλαμβάνει σὺν τῷ χρόνῳ ἀκουσίως καὶ ἀνεπαισθήτως οὐ μόνον τὸν χαρακτήρα ἀλλὰ καὶ τὴν φυσιογνωμίαν τῶν περιστοιχίζόντων αὐτὸ προσώπων. Διὰ τοῦτο ἀρχαιότερός τις φυσιογνώμων οὐκ ἀπεικότως συμβουλεύει καὶ παραινεί τοὺς γονεῖς νὰ ἐκλέγωσι διὰ τὰ τέκνα τῶν εὐεидεῖς καὶ φαιδρὰς τὴν ὄψιν τροφούς.

Ἄλλ' αἱ οὕτω προκύπτουσαι δυσμορφίαι ἀφορῶσιν ὅπως δῆποτε μᾶλλον τὸ σχῆμα τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ προσώπου· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἐλαττώματα κινδυνωδέστερα διὰ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου. Ταῦτα εἶναι αἱ ἀσχημιαί ἐκεῖναι τοῦ προσώπου, πρὸς ἃς ἀνταποκρίνονται ἀνάλογοι ἀσχημιαί τῆς ψυχῆς, καὶ διὸ ὡς μᾶλλον ἢ ἥττον αἰτίαι τῶν πρώτων. Ὁ συνηθέστατος χρόνος τῆς γενέσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀσχημιῶν τούτων εἶναι ὁ μετὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἥτοι ὁ χρόνος κατ' ὃν ὁ παῖς γίνεται νεανίας καὶ τὸ κοράσιον νεάνις. Ἡ μεταμόρφωσις, ἥτις συντελεῖται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, εἶνε μεγάλη καὶ καταπληκτικὴ· οὐ μόνον τὰ σχήματα ἀλλοιοῦνται, ἀλλὰ καὶ ἡ ὄψις καὶ ἡ φωνὴ καὶ τὸ ὕψος μεταβάλλονται· ἀλλ' ἡ μεγίστη ἀλλαγὴ συμβαίνει ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀνδράπου, καὶ δυστυχῶς οὐχὶ πάντοτε ἐπὶ τὸ κάλλιον. Ἐγνώρισα νεάνιδας, αἵτινες μικρὰ εἰσέτι κοράσια οὔσαι εἶχον περικαλλέστατα πρόσωπα — ὅποσον δὲ εἶχον μεταβληθῇ, ὅτε τὰς ἐπανεῖδον ηὔξημένας καὶ «ἀνεπτυγμένας» παρθένους! Οὐδὲν ἴχνος ἐφαίνετο πλέον ἐκ τοῦ ἄλλοτε τοσοῦτον ἐρασμίου καὶ θελκτικοῦ συνόλου τῆς παιδικῆς φυσιογνωμίας· τὰ χαρακτηριστικὰ οὐ μόνον ἀπώλεσαν τὴν προτέραν αὐτῶν λεπτότητα καὶ κατέστησαν χρονδροειδῆ ἀλλὰ καὶ κυριολεκτικῶς διερρήσαν καὶ προσέλαβον ἔκφρασιν, ἥτις οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἀνεμίμησκε πλέον τὴν ἄλλοτε τοσοῦτο θαυμασίαν παιδικὴν καλλονὴν. — Ἐπὶ ἐπαισθητοτέρα εἶνε ἡ ἀλλοίωσις αὕτη παρὰ τοῖς νεανίαις· πρόσωπα παιδίων, ἅτινα ἄλλοτε ἦσαν ἀμέμπτου καλλονῆς, προσλαμβάνουσι κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον «τοῦ γίγνεσθαι» ὄψιν, πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς ὁποίας δὲν ἀρκεῖ πλέον τὸ ἐπίθετον «ἀσχημός»· γεννῶνται δὲ τότε πολλάκις ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ χαρακτηριστικὰ, ἅτινα φαίνονται ὅλως ξένα καὶ οἶονεϊ ἐξ ἄλλου τινός, παντάπασι διαφόρου προσώπου παρελημμένα.

Τὴν αἰτίαν τῶν τοιούτων μεταμορφώσεων δυνάμεθα μὲν νὰ παραδεχθῶμεν ὡς προϋπάρχουσαν πολλάκις, πρὶν ἢ ἐμφανισθῶσι τὰ ἐξωτερικὰ αὐτῆς σημεῖα· αἱ μεταβολαὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτήρος εἶχον ἴσως

ἤδη πρὸ πολλοῦ συντελεσθῇ· ἀλλ' ἡ ἐκδήλωσις καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἀποτύπωσις αὐτῶν ἐκωλύετο μέχρι τοῦδε κρυπτομένη οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τὴν ὠραίαν προσωπίδα τῶν παιδικῶν ἐτῶν· πρὸς τούτοις δὲ ἡ τέχνη τῆς ὑποκρισίας καὶ προσποιήσεως ἐξασκεῖται ἤδη κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τὰ προδοτικὰ φυσιογνωμικὰ σημεῖα εἶναι μόλις ὁρατὰ εἰς τὸν εἰδήμονα ὀφθαλμὸν τοῦ πεπειραμένου φυσιογνώμονος. Πάντοτε ὅμως δυνάμεθα νὰ ὦμεν πεπεισμένοι, ὅτι πᾶν ἀπεχθές καὶ ἀντιπαθητικὸν χαρακτηριστικόν, μὴ ἐξαλειφόμενον μηδὲ ἐν τῷ γέλωτι καὶ ἐν τῇ φαιδρότητι τοῦ προσώπου, ἔχει πάντοτε ὡς αἰτίαν ἀντίστοιχόν τινα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ χαρακτήρος κακίαν· μόνον τὸ κλειδί μᾶς λείπει, ὅπως ἀνακαλύψωμεν ἀμέσως τὰς ἀναλογίας ταύτας.

Ἄλλ' εὐτυχῶς παρουσιάζεται ἐνίοτε καὶ ἡ ἐναντία περίπτωσις, καὶ ἦν ἀκαλλῇ πρόσωπα βλέπομεν κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην μεταβαλλόμενα ἐπὶ τὸ κάλλιον· ἀλλὰ καὶ τότε δυνάμεθα μετὰ πληρεστάτης πεποιθήσεως νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι πρὸς τὴν εὐτυχὴ ταύτην μεταβολὴν συνετέλεσε σπουδαίως ἡ καλὴ ἀγωγή καὶ αἱ εὐτυχεῖς περιστάσεις.

Καὶ ἐνταῦθα ἀφικνούμεθα ἤδη εἰς τὴν λύσιν τοῦ φυσιογνωμικοῦ ἡμῶν περὶ καλλονῆς ζητήματος: Οὐχὶ ἐν τῇ διὰ τῆς βίας προσκτῆσει ὠραίων καὶ ἐπιχαρίτων χαρακτηριστικῶν, ἧτις σχεδὸν πάντοτε ἄγει εἰς ἐρωτοτροπίαν καὶ βεβιασμένην ἐπιτήδευσιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀποφυγῇ καὶ ἀπομακρύνσει παντὸς ὅ,τι ἀσχημον καὶ εἰδεχθὲς ἔγκειται τὸ μυστήριον τῆς φυσιογνωμικῆς ἐξωραϊστικῆς τέχνης.

Ἐπαναλαμβάνομεν καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι ἀνωτέρω εἵπομεν: Οὐδαμῶς γεννώμεθα τόσον ἀσχημοί, ὅσον ὕστερον γινόμεθα· βραδύτερον ἢ ἀνατροφή, ἥτοι ἡ κακὴ καὶ διάστροφος ἀνατροφή, αἱ περιπέτειαι τοῦ βίου, αἱ συμφοραί, αἱ στερήσεις καὶ πρὸ πάντων τὰ πάθη ἐγχαράττουσιν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἡμῶν τὴν σφραγίδα τῆς ἀσχημίας — τὸ δὲ μόνον, ὅπερ δυνάμεθα νὰ πράξωμεν κατὰ τὰ ὕστερον ἔτη, εἶνε ὁ ἀπεθισμός, ἥτοι, ὅπως λέγομεν κοινῶς, τὸ ξεσυνείθισμα. Ἀποβάλλοντες ἀσχημίαν τινά, οὐδαμῶς προσλαμβάνομεν ἀντ' αὐτῆς ἑτέραν ἀσχημίαν, οὔτε ὑπολείπεται κενόν τι ἐν τῇ θέσει τοῦ ἀποβληθέντος.

Ἡ διάσημος ἡθοποιὸς Jenny Lind εἶχε, περίφημος ἔτι οὖσα, ἀσχημώτατον βάδισμα. Ἡμέραν τινὰ ἄγροικὸς τις συνταγματάρχης προσέβαλεν αὐτὴν, εἰπὼν ὅτι «περπατεῖ σὰν χῆνα». ἔκτοτε ἡ εὐαίσθητος καλλιτέχνης οὐ μόνον ἀπέβαλεν ἀμέσως τὸν ἀσχημον ἐκείνον τρόπον τοῦ βαδίσματος, ἀλλὰ καὶ προσέλαβεν εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς κινήσεις ἐπὶ τῆς σκηνῆς θαυμασίαν καὶ ἀπαράμυλλον χάριν.

Τοιοῦτοι βάνανσοι συνταγματάρχαι ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν περισσότεροι εἰς τὸν κόσμον· διότι, εἰλικρινῶς εἰπεῖν, πλεῖστα ἐκ τῶν ἐλαττωμάτων ἡμῶν ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ἐν τοῖς τρόποις καὶ ταῖς κινήσει διὰ ἀπεβάλλομεν εὐχαρίστως, ἂν εὐρίσκετό τις, πρὸ πάντων κατὰ τὴν νεανικὴν καὶ ἀνδρικήν ἡμῶν ἡλικίαν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς αὐτά. Εἰς τὸ κάτοπτρον, ὅπερ κατὰ τινα ῥωσικὴν παροιμίαν δὲν πρέπει νὰ καθιστῶμεν ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἡμετέραν δυσμορφίαν, ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὀλιγίστην ἐμπιστοσύνην ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ. Ἐν γένει εἶναι γεγονὸς τοῖς πολλοῖς

μὲν οὐ γνωστὸν, ἀλλ' οὐχ ἦτον ἀληθὲς καὶ βέβαιον, ὅτι οὐδεὶς γινώσκει ἀκριβῶς τὸ ἴδιόν του πρόσωπον. Παντὸς ἄλλου γνωστοῦ ἀνθρώπου ἔχομεν ὠρισμένην καὶ ἀκριβῇ φυσιογνωμικὴν εἰκόνα ἐν τῷ ἡμετέρῳ νῷ, μόνον ἡμῶν αὐτῶν τὴν ἀληθῆ εἰκόνα ἀγνοοῦμεν. Ἐν ἐλλείψει πάσης ἄλλης ψυχολογικῆς λύσεως τοῦ αἰνίγματος τούτου, ἀρκεῖται ἡμῖν ἡ ἐξήγησις ὅτι, παρατηροῦντες τὸ εἶδωλον ἡμῶν ἐν τῷ κατόπτρῳ βλέπομεν μόνον τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ προσώπου, ἐνῷ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὰ πρόσωπα δυνάμεθα νὰ βλέπωμεν πανταχόθεν, οὕτω δὲ ἐκ τῶν διαφόρων «ὄψεων» συναπαρτίζομεν τὴν ὅλην εἰκόνα καὶ ἐντυπώμεν αὐτὴν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μνήμῃ. Εἰς τοῦτο πρέπει ἐξ ἁπαντος ν' ἀποδώσωμεν ὡσαύτως τὴν αἰτίαν τοῦ γεγονότος, ὅτι οὐδέποτε σχεδὸν δυνάμεθα ν' ἀντιληφθῶμεν τῆς μεταξὺ ἡμῶν καὶ ἄλλων προσώπων τυχαίας ὁμοιότητος. Ἐγὼ αὐτὸς ἔτυχε νὰ ἔχω τοσαύτην ὁμοιότητα πρὸς ἄλλον τινὰ κύριον, ὥστε πάντες οἱ γνωστοὶ συνέχεον ἡμᾶς πρὸς ἀλλήλους· καὶ ὅμως μεθ' ὅλας μου τὰς προσπάθειάς οὐδέποτε ἠδυνήθην ν' ἀνεύρω οὐδὲ ἶχνος τῆς τοιαύτης ἡμῶν ὁμοιότητος. Μόλις ἡμέραν τινὰ τυχαίως παρατηρήσας τὴν κατὰ κρόταφον ὄψιν τοῦ προσώπου μου ἐν τινι κουρείῳ, τοῦ ὁποίου πάντες οἱ τοῖχοι ἦσαν κεκαλυμμένοι μὲ μεγάλα κάτοπτρα, ἐπέσθην περὶ τῆς ὁμοιότητος ἡμῶν, ἧτις πράγματι ἦτο καταπληκτικὴ.

Θὰ εἰχομεν λοιπὸν οὐ μόνον ἀκριβεστέραν γνῶσιν καὶ ὀρθοτέραν κρίσιν περὶ τῆς ἡμετέρας ὄψεως, ἀλλὰ καὶ μείζονα εὐκολίαν πρὸς διόρθωσιν ἐνδεχομένων τινῶν ἐλαττωμάτων τοῦ προσώπου, ἂν ἠδυνάμεθα συχνότερον νὰ βλέπωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μὲ «τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ γείτονος», τοῦτ' ἔστι πανταχόθεν καὶ κατ' ὅλοκληρίαν. Πρὸς τοῦτο δὲ παρέχει ἡμῖν ἱκανὴν εὐκολίαν τὸ λεγόμενον «σινικὸν κάτοπτρον». Τὸ τριπλοῦν τοῦτο κάτοπτρον συνίσταται ἐκ τριῶν συνηρμοσμένων πρὸς ἄλληλα ἰσομεγέθων ἐπιπέδων κατόπτρων, προσαρμόζεται δὲ κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ οὕτω πως πρὸς τὸν τοῖχον, ὥστε τὰ ἐκατέρωθεν πλάγια αὐτοῦ μέρη ἀποτελοῦσι δύο κινητὰς πτέρυγας. Καθ' ὅσον δὲ τὰ πλάγια ταῦτα κάτοπτρα μεταλλάσσουν θέσιν, δεικνύουσιν ἡμῖν, διὰ τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν ἀντανακλάσεων, τὴν εἰκόνα τοῦ προσώπου κατ' ὅλας τὰς δυνατάς αὐτοῦ θέσεις.

Ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν δὲ τοῦ κατόπτρου τούτου, ὅπερ ἄλλως τε δύναται ἐν ἀνάγκῃ ν' ἀντικατασταθῇ καὶ διὰ συνήθων κατόπτρων, ἐπιτραπῇται μοι ἐν τέλει νὰ δώσω εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ περικαλλεῖς μου ἀναγνωστρίας ὀλίγας ἀμέσους «διδασκτικὰς» ὁδηγίας:

Ἀποφευκτέα εἶνε πᾶσα πρὸ τοῦ κατόπτρου ἀπόπειρα βεβιασμένης μεταβολῆς τοῦ προσώπου, ὡς λ. χ. σμίκρυνσις τοῦ στόματος, ἀνοιξίς τῶν ὀφθαλμῶν, ἄρσις τῶν ὀφρύων καὶ πᾶσα τοιαύτη ἐπιτήδευσις πρὸς ἐξωραϊσμόν τῆς ἐκφράσεως τοῦ προσώπου. Ὡσαύτως ἀποφευκτέα εἶναι πᾶσα προμελέτη καὶ προπαρασκευὴ εὐαρέστου καὶ φιλόφρονος δηθὲν ὄψεως. Πάντα ταῦτα, μεθ' ὅσης δήποτε ἐπιμελείας καὶ ἂν προμελετηθῶσιν, ἀναγνωρίζονται πάντοτε καὶ ὑπὸ τοῦ ἀπειροτέρου παρατηρητοῦ ὡς ἀφύσικα καὶ βεβιασμένα, καὶ ἐμποιοῦσιν αὐτῷ τὴν χειρίστην ἐντύπωσιν.

Τοῦναντίον δέ, ἀξία συστάσεως παρὰ ταῖς κυρίας εἶναι ἡ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν συγκριτικὴ ἐν τῷ κατόπτρῳ μελέτη τῶν διαφόρων τοῦ προσώπου ἐκφράσεων

ΜΗΤΡΙΚΗ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ. Εἰκὼν ὑπὸ Ε. Klimsch.

κατὰ τὰ διάφορα συναισθήματα ὑφ' ὧν ἐκάστοτε κατέχονται. Ἄς εὐαρεστηθῶσι λόγου χάριν νὰ παρατηρήσωσιν ἐν τῷ κατόπτρῳ τὴν ἑκφράσιν τοῦ προσώπου των, ὅταν ἀνακαλῶσιν εἰς τὴν συνείδησιν αὐτῶν ἀγαθὴν τινα πράξιν, τὴν σωτηρίαν ὁρφανοῦ τινος παιδίου ἢ τὴν ἀνακούφισιν δυστυχοῦς τινος χήρας ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Ἐπειτα δὲ ἄς εὐαρεστηθῶσιν αἱ αὐταὶ κυρίαι νὰ παρατηρήσωσιν ἐν τῷ κατόπτρῳ τὴν ἑκφράσιν τοῦ προσώπου των, ὅταν αἱ καρδιαὶ αὐτῶν εἶναι ἐμπεφορῆμεναι μίσους, φθόνου, δυσμενείας, ὀργῆς, ἀγανακτήσεως ἢ ἄλ-

λου τινὸς μοχθηροῦ πάθους. Καὶ τότε αἱ εὐγενεῖς καὶ περικαλλεῖς ἡμῶν ἀναγνώστρια εὐκόλως θὰ ἐννοήσωσι, τί εἶνε τὸ φυσιογνωμικῶς φραῖον καὶ τί τὸ φυσιογνωμικῶς εἰδεχθές, καὶ ποία εἶνε ἡ ἀληθὴς φυσιογνωμικῆς τῆς καλλονῆς θεραπεία.

Ἐρνέστος Σούλτζς. *)

*) Συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου: «Περὶ ἐξωραϊστικῆς τοῦ προσώπου μορφώσεως. Φυσιογνωμικαὶ μελέται καὶ συμβουλαί.» (Ἐκδόσις δευτέρα, ἐν Βερολίνῳ, Ἐκδοτ. Freund und Jeckel.

ΤΟ ΑΣΩΣΤΟ ΡΟΥΒΛΙ.

ὑπὸ ΝΙΚΟΛΑΙ ΔΙΕΣΚΩΒ.

1.

Ἐπάρχει εἰς τὸν λαὸν μία δεισιδαιμονία, καθ' ἣν πιστεύεται ὅτι εἰμπορεῖ κανεὶς μὲ μαγικά μέσα νὰ ἀποκτήσῃ ἐν ρούβλιον, τὸ ὁποῖον δὲν ἐξοδεύεται ποτέ. Ἀλλὰ μόνον μὲ φρικτὰ διαβολικὰ μέσα ἀποκτάται αὐτὸ τὸ ρούβλι. Ἀπὸ τὰς πολλὰς ἱστορίας τῶν φαντασμάτων, αἱ ὁποῖαι συσχετίζονται μὲ τὸ ἄσωστο τοῦτο ρούβλι, μία μόνη μοῦ εἶνε γνωστὴ, ἡ ἐξῆς: Ὁ θέλων νὰ λάβῃ τὸ θαυματουργὸν τοῦτο ρούβλι, παίρνει κατὰ τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων μία γάτα ὀλόμαυρη, χωρὶς κανένα σημάδι, εἰς τὸν βραχίονά του, πηγαίνει καὶ σταματᾷ εἰς ἓνα σταυροδρόμι, τοῦ ὁποῖου ὁ ἓνας δρόμος νὰ βγαίνει εἰς νεκροταφεῖον, καὶ ἐκδέτει τὴν γάταν πρὸς πώλησιν, συγχρόνως δὲ πρέπει νὰ τὴν σφίγγῃ δυνατὰ ἕως ὅτου ν' ἀρχίσῃ νὰ νιαουρίζῃ. Ἐπειτα κλείει τοὺς ὀφθαλμούς. Ὅλ' αὐτὰ πρέπει νὰ γείνουν ὀλίγην ὥραν πρὸ τοῦ μεσονυκτίου. Ἀκριβῶς τὰ μεσάνυχτα ἔρχεται ἓνας ἀγοραστής. Οὗτος θὰ προσφέρῃ μεγάλην τιμὴν διὰ τὸ πτωχὸν ζῶον, ἀλλ' ὁ πωλητὴς δὲν πρέπει νὰ δεχθῇ οὔτε περισσότερον οὔτε ὀλιγώτερον ἀπὸ ἓνα ρούβλι. Ὁ ἀγοραστὴς θὰ προσπαθῇ παντοιοτρόπως ν' ἀγοράσῃ, ἀκριβὰ τὸ ζῶον, ἀλλ' ὁ πωλητὴς ὀφείλει νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὸ ἓνα ρούβλι. Ἄν ἐκεῖνος παραδεχθῇ καὶ δώσῃ τὸ ρούβλι, πρέπει ὁ πωλητὴς νὰ τὸ κρύψῃ ἀμέσως εἰς τὴν τσέπην του καὶ νὰ τὸ κρατῇ δυνατὰ μὲ τὸ χέρι. Ἐπειτα δὲ ἀπέρχεται μὲ βῆμα ταχὺ χωρὶς νὰ στρέψῃ πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ πρόσωπον. Αὐτὸ τὸ ρούβλι δὲν ἐξοδεύεται ποτέ, τοῦτ' ἐστὶ, ὅσάκις καὶ ἂν δαπανᾷται, μένει ὅμως πάντοτε ἐν τῷ θυλακίῳ. Ἄν λόγου χάριν ὀφείλει τις νὰ πληρώσῃ ἑκατὸν ρούβλια, βάζει τὸ χέρι του ἑκατὸ φορὲς εἰς τὴν τσέπην καὶ βγάζει κάθε φορά ἀπὸ ἓνα ρούβλι. Ἐννοεῖται ὅτι ὅλ' αὐτὰ εἶνε δεισιδαιμονίαι, ἐν τοῦτοις ὅμως ὑπάρχουν ἀρκετοὶ ἀπαίδευτοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν στερεὰν τὴν πεποίθησιν ὅτι εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὸ τὸ θαυμάσιον ρούβλι.

Ὅτε ἤμην παιδίον, ἐπίστευον καὶ ἐγὼ εἰς αὐτό...

2.

Μίαν νύκτα, παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὰ παιδικὰ μου ἔτη, ἡ τροφός μου φέρουσά με εἰς τὴν κλίνην μοι ἔλεγεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ χωριὸν εἶναι ἀκόμα ἔξυπνοι καὶ κάνουν μάγιά διὰ νὰ λάβουν τὸ

«θαυματουργὸ ρούβλι». Μοι ἔλεγεν ὅτι ὅστις θέλει νὰ πορισθῇ αὐτὸ τὸ ρούβλιον, τώρα ἔχει νὰ ὑποστῇ τὸν μεγαλύτερον φόβον τοῦ βίου του, διότι πρέπει νὰ πραγματοποιῇ μὲ τὸν διάβολον πρόσωπον πρὸς πρόσωπον εἰς τὸ μέσον μιᾶς ἐρήμου τριόδου περὶ τῆς ἀγοραπωλησίας μιᾶς γαλῆς. Ὡς ἀντάλλαγμα ὅμως τοῦ φόβου τοῦτου, περιμένουσιν αὐτὸν κατόπιν αἱ μεγαλύτεραι χαραὶ καὶ ἀπολαύσεις...

Πόσα φραῖα πράγματα εἰμποροῦσε κανεὶς ν' ἀγοράσῃ μ' αὐτὸ τὸ ἄσωστο ρούβλι! Τί θὰ ἔκανα, ἂν τὸ ἔπιανα ποτὲ 'ς τὰ χέρια μου! Τότε ἤμουν παιδίον ὀκτῶ ἐτῶν, ἀλλὰ εἶχα παρευρεθῇ μίαν φορὰν εἰς τὴν πόλιν Κράνυ κατὰ τὴν ἀγορὰν τῶν Χριστουγέννων καὶ ἐγνώριζα ἤδη πολλὰ ἀντικείμενα τὴν ῥωσικῆς τέχνης πωλούμενα εἰς τὴν ἀγορὰν ἐκείνην. Ἐγνώριζα ὅτι ὑπάρχουν διάφορα γλυκύσματα, κίτρινα, ἄσπρα, χαλβάδες, ζαχαρωτά, ζαχαρόπλαστα ὀπωρικά, μακαρόνια, τάρταλα διὰ τοὺς πλουσίους καὶ σταφύλια ξηρά. Ἐγνώριζα ὡσαύτως διαφόρους εἰκόνας χρωματιστάς καὶ πολλὰ ἄλλα φραῖα πράγματα, διὰ τὰ ὁποῖα ὅμως τὰ χρήματά μου δὲν ἦσαν ἀρκετά, διότι ἐλάβαινα τότε ὡς δῶρον ἐν ἀργυροῦν ρούβλιον, ἀλλὰ κανὲν «θαυματουργὸν ρούβλιον».

Ἡ τροφός μου ἔκλινεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μου καὶ μοι ἐψηθύρισεν εἰς τὸ οὖς, ὅτι τώρα θὰ ἀλλάξουν τὰ πράγματα, διότι ἡ μάμμη μου ἔχει ἐν «θαυματουργὸν ρούβλι» καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸ χαρίσῃ εἰς ἐμέ. Πρέπει ὅμως νὰ εἶμαι πολὺ προσεκτικός, ἂν δὲν θέλω νὰ χάσω αὐτὸ τὸ ρούβλι, διότι ἔχει μίαν παραδοξοτάτην ιδιότητα. «Ποίαν ιδιότητα;» ἠρώτησα ἐγώ.

«Αὐτὰ ὅλα θὰ σοῦ τὰ ἐξηγήσῃ ἡ μάμμη, τώρα ὅμως κοιμήσου, καὶ αὔριο, ὅταν σηκωθῇς, ἡ μάμμη θὰ σοῦ φέρῃ τὸ ἄσωστο ρούβλι καὶ θὰ σοῦ εἴπῃ, πῶς πρέπει νὰ τὸ μεταχειρίζεσαι». Περιχαρὴς ἐκ τῆς ὑποσχέσεως ταύτης, προσεπάθησα ν' ἀποκοιμηθῶ ταχέως, διὰ νὰ συντομεύσω τὸν χρόνον τῆς προσδοκίας καὶ ἀνυπομονησίας.

3.

Ἡ μάμμη δὲν μὲ ἐξηπάτησεν. Ἡ νύξ παρῆλθε δι' ἐμέ ταχεῖα. Ὅτε ἀφυπνίσθην, ἵστατο ἤδη ἡ μάμμη μου μὲ τὴν σκούφια τῆς παρὰ τῇ κλίνῃ μου καὶ ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα ἐν στιλπνόν, λεπτῶς κεχαραγμένον ἀργυροῦν ρούβλιον.